

Til lovforslag nr. L 275. Betænkning afgivet af Arbejdsmarkedsudvalget den 18. juni 1993

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v.

(Niveauet for supplerende dagpenge, omlægning af feriedagpengeordningen, omlægning af dagpengeugen, regelforenkling)

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til arbejdsministeren, som denne har besvaret skriftligt. Nogle af udvalgets spørgsmål og arbejdsministerens svar herpå er optrykt som bilag til betænkningen.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Arbejdsløsheds-kassernes Samvirke,

En gruppe arbejdsløse, SiD Brønderslev, LO Skiveegnen,

Socialpædagogernes Landsforbund og

Specialarbejdernes Faglige Fællesledelse i Århus.

Der er af arbejdsministeren og af et mindretal stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Centrum-Demokraternes, Det Radikale Venstres og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de af arbejdsministeren stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* (Venstres og Det Konservative Folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Mindretallet betragter regeringens samlede økonomiske udspil som en helhed. Da Det Konservative Folkeparti og Venstre er modstandere af regeringens samlede plan, vil de to partier stemme imod alle regeringens lovfor-

slag, uanset at partierne ville kunne støtte enkelte af lovforslagene, hvis de ikke indgik i den fremlagte helhed. Nogle af forslagene har partierne ved tidligere lejligheder selv fremlagt, men i helt andre sammenhænge.

Regeringens samlede økonomiske plan består af tre elementer: Nye offentlige udgifter, ændringer i dagpengesystemet og omlægning af skattesystemet. Samlet lægger disse tre elementer op til en ny kurs i den økonomiske politik, som har en forkert ideologisk drejning og er økonomisk uansvarlig.

For det første har regeringen foreslået nye offentlige udgifter på 11-12 mia. kr. i 1994. Regeringen har dermed brudt de sidste 10 års stramme udgiftspolitik og har sat kursen mod nye udvidelser af den offentlige sektor.

For det andet indebærer den foreslåede skatteomlægning, at det private erhvervslivs kapitalgrundlag i de kommende år vil blive udhulet af avanceskatter på aktier, ejendomme og goodwill samtidig med, at erhvervslivets konkurrenceevne bliver forringet. Boligudgiften for boligejere vil stige, således at de private ejerboliger stilles ringere i forhold til de offentligt støttede udlejningsboliger. Den foreslåede bruttoskat vil forringe vilkårene for ny privat pensionsopsparring.

For det tredje har regeringen fremlagt en arbejdsmarkedspolitik, som slet ikke løser strukturproblemerne på arbejdsmarkedet, men tværtimod cementerer de bestående stivheder

og lægger grunden til forøgede udgifter til arbejdsmarkedspolitikken i de kommende år.

Samlet udgør regeringens økonomiske udspil en ideologisk drejning, hvor den offentlige sektor vil vokse kraftigt, medens der bliver lagt større byrder på den private sektor.

Mindretallet finder det aldeles utroværdigt og uansvarligt, når regeringen lover skattelettelser samtidig med, at de offentlige udgifter og underskuddet på de offentlige budgetter vokser.

Den nye kurs mod større offentlige udgifter vil tværtimod udløse store skatteregninger i fremtiden.

Der er enkelte forslag om skattelettelser m.v. i den samlede pakke, som mindretallet ud fra en isoleret betragtning ville kunne støtte.

En ansvarlig økonomisk politik kræver imidlertid, at lettelser og finansiering hører sammen.

Mindretallet er derfor nødt til at se forslagene om lettelser og skærpelser under ét. Da regeringen ikke har taget initiativ til reelle forhandlinger om den samlede økonomiske plan, har mindretallet ikke fået mulighed for at opnå grundlæggende ændringer i regeringens udspil. I konsekvens heraf vil mindretallet stemme imod alle regeringens lovforslag.

Mindretallet stemmer imod regeringens såkaldte arbejdsmarkedsreform, da der ikke er tale om nogen reform. Det er en videreførelse af en arbejdsmarkedspolitik, som har bidraget stærkt til at skabe de strukturelle problemer på det danske arbejdsmarked, der er en medvirkende årsag til, at ledigheden permanent har været helt uacceptabelt høj i en årrække.

Regeringens udspil trækker i den helt forkerte retning: Dagpengeniveauet er alt for højt, og varigheden på over 9 år med mulighed for forlængelse er helt uacceptabel.

Uafhængige eksperter har gentagne gange påpeget, at dagpengeydelse og den lange dagpengeperiode skal ændres for at nedbringe strukturledigheden.

Mindretallet er enig med den nye vismand, professor Torben Andersen, der i Arbejdsgiveren af 8. juni 1993 skriver: »På ydelsessiden indebærer de fremlagte lovforslag så godt som ingen realitetsændringer i forhold til det hidtil gældende system. Med uændrede dagpengeydelse videreføres således de impulser, der udgår fra dagpengesystemet til sammenpresning

af lønstrukturen. Dette har negative konsekvenser for beskæftigelsen og for fordelingen af denne.«

Sådan som bruttoskatten er udformet, er det blevet en generel ekstraskat, som mindretallet på enhver måde må tage afstand fra.

Mindretallet beklager også, at tanken om en decentral arbejdsmarkedspolitik reelt er indholdsløs, når op imod 10 af de 12 mia. kr. bruges centralt.

Selv om regeringen har taget nogle elementer fra KV-regeringens planer til en reform af arbejdsmarkedet, har den desværre gjort dette ved at sætte dem ind i en sammenhæng, som ikke skaber den nødvendige dynamik, der er forudsætningen for varig fremgang i beskæftigelsen. I værste fald kan dens kortsigtede løsninger stille sig i vejen for den langsigtede forbedring og dermed gøre ondt værre.

Mindretallet frygter, at flere af regeringens elementer vil bidrage til at forlænge den eksisterende arbejdsløshedsko.

Mindretallet vil derfor stemme imod regeringens forslag og i stedet arbejde videre for en egentlig reform af arbejdsmarkedet og forsæt tage de nødvendige initiativer til en langsigtet forbedring.

Mindretallet finder, at lovforslaget burde være trukket tilbage med henblik på at skabe tid til at nå frem til enighed med organisationerne.

Mindretallet skal desuden udtale sin skuffelse over, at arbejdsministeren i regelforenklignens navn vil beskære ydelsen til de selvstændigt erhvervsdrivende med ca. 22 mio. kr. i feriedagpenge om året. Det er i forvejen en trængt gruppe, som nu ser sine forhold yderligere forringet.

Et andet mindretal (Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Mindretallet er enig i, at dagpenge loven trænger til regelforenklinger. Ved lovforslagets 1. behandling sagde SF fra over for forringelser for medlemmer, der modtager dagpenge under sygdom eller barsel. Undervejs i udvalgsarbejdet har det vist sig, at der var andre grupper, der fik forringelser, herunder dimmittender. Derfor har mindretallet stillet ændringsforslag, der imødegår denne forringelse. Socialistisk Folkeparti ser helst dimmittend-

satsen afskaffet for alle andre end de helt nyuddannede. Da dette ikke kan lade sig gøre, vil mindretallet medvirke til, at de værste uretfærdigheder afskaffes.

Mindretallet indstiller derfor lovforslaget til vedtagelse med de af Socialistisk Folkeparti stillede og tiltrådte ændringsforslag.

Et tredje mindretal (Fremskridtspartiets medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til forkastelse ved 3. behandling.

Det er væsentligt, at ændringer af dagpengesystemet vil medføre, at dagpengesystemets ledighedsskabende egenskaber ophæves. Således er reguleringer af satser og lignende reelt irrelevante med hensyn til ledighedsproblematikken.

Dagpengesystemet lider af nogle store strukturelle fejl og ulemper, der i mange tilfælde ødelægger incitamentet til at søge varig beskæftigelse. F.eks. har OECD ved flere lejligheder påtalt, at indretningen af det danske dagpengesystem permanent skaber ledighed. OECD har beskrevet, at det danske sociale kompleks og dagpengesystemet skaber en »afhængighedskultur«.

Dagpengesystemet, der hovedsagelig er offentligt finansieret, skaber specielt ledighed blandt de laveste indkomstgrupper. Forskellige undersøgelser, heriblandt en, foretaget af professor Nina Smith fra Århus Universitet, 1989, påviser, at dagpengesystemet reelt medfører en politisk fastsat minimumsløn for lavindkomstgrupperne. Dette bevirker, at disse indkomstgrupper bliver udsat for ledighed eller får forøget ledighedsrisiko. Det er således kun meget få ledige i lavindkomstgrupperne, der er villige til at påtage sig et arbejde til en lønning, der er lavere end dagpengesatsen.

Dagpengesystemets struktur skaber en skadelig og ledighedsskabende stivhed og ufleksibilitet i løntilpasningerne.

Løsningen på dette problem er en ændring af dagpengesystemets struktur. Det mest hensigtsmæssige ville være, om dagpengesystemet i langt højere grad kunne fungere som et privat forsikringsssystem. Herved ville der kunne skabes sammenhæng mellem ledighedsfrekvens, ledighedsrisiko og størrelsen på arbejdsløshedsforsikringsydelse.

Det foreliggende lovforslag ændrer ikke på de strukturelle forhold, der virker ledigheds-

skabende, derfor kan Fremskridtspartiet ikke medvirke til at vedtage lovforslaget.

Ændringsforslag

Til § 1

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et flertal (S, SF, CD, RV og KRF):

1) Nr. 5 udgår.

2) I den under nr. 8 foreslåede affattelse af § 75 h indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Et medlem optjener endvidere ret til ferie med feriedagpenge på grundlag af perioder, for hvilke medlemmet har fået udbetalt dagpenge fra kommunen i henhold til lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel, men ikke har optjent ret til ferie med feriegodtgørelse eller løn.«

Stk. 2-5 bliver herefter stk. 3-6.

Af et mindretal (SF):

3) I den under nr. 8 foreslåede affattelse af § 75 h affattes stk. 2, nr. 1, således:

»1) a. Er optagelsen sket før 1. oktober i et ferieår, har medlemmet ret til 5 uger med feriedagpenge i dette ferieår. Er optagelsen sket senere end dette, men før 1. januar i et ferieår, har medlemmet ret til 3 uger med feriedagpenge i dette ferieår.

b. Er optagelsen sket før 1. januar i et ferieår, optjener medlemmet endvidere ret til ferie med feriedagpenge i det følgende ferieår på grundlag af de perioder, der er nævnt i stk. 1 tillagt perioden fra 1. januar i optagelsesåret til og med dagen før den dag, hvor dagpengereetten indtræffer, dog højst 12 måneder.«

4) I den under nr. 8 foreslåede affattelse af § 75 h, stk. 2, nr. 2, ændres »3« til: »5«.

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et flertal (S, SF, CD, RV og KRF):

5) I den under nr. 8 foreslåede affattelse af § 75 h affattes stk. 5, der bliver stk. 6, således:

»Stk. 6. Nærmere regler om feriedagpenge, herunder om beregning af feriedagpengeretten, feriedagpengenes størrelse, lediges underretning til arbejdsformidlingen om tidspunktet for feriens afholdelse og kommunernes medvirken efter stk. 2 fastsættes af direktøren for Arbejdsløshedsforsikringen efter forhandling med Landsarbejdsnævnet.«

Bemærkninger

Til nr. 1

Ændringen udgår af dette lovforslag, idet den allerede er medtaget i det samtidig fremsatte lovforslag L 274 (Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (Arbejdskravet, dagpengeperioden m.v.)).

Til nr. 2

Det foreslås, at lovforslaget ændres, således at der også optjenes ret til ferie med feriedagpenge under sygdom og barsel, hvorunder medlemmet af kommunen har modtaget dagpenge i henhold til lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel, medmindre medlemmet modtager løn eller optjener ret til feriegodtgørelse.

Ændringsforslaget tager sigte på

- medlemmer, der under sygefravær i et ansættelsesforhold ikke opfylder anciennitetskravene for at modtage sygeløn/sygeferiegodtgørelse eller mister retten til sygeløn/sygeferiegodtgørelse på grund af sygefraværets længde
- medlemmer, der under barsel i et ansættelsesforhold ikke har ret til løn
- medlemmer, der har syge- eller barselperioder under ledighed.

Ad sygdom

Funktionærer er ved lov sikret ret til fuld løn under sygdom. Tilsvarende gælder i henhold til kollektiv overenskomst eller individuel aftale for en lang række ikkefunktionærer, blandt andet inden for det offentlige område.

Ved overenskomstfornyelserne i 1993 på det private arbejdsmarked er der med virkning fra 1. marts eller 1. juli 1994 i den overvejende del af de kollektive overenskomster for ikkefunktionærer gennemført en ordning med løn un-

der de første 14 dages sygdom. Ordningerne gælder typisk kun for ansatte med en vis anciennitet.

Ferielovens § 13 giver ansatte, der har mindst 12 måneders anciennitet og ikke får løn under sygdom, ret til feriegodtgørelse under sygeperioder af over 3 dages varighed, dog højst for 4 måneder i hvert ferieår og højst 4 måneder under samme sygdom.

Ad barsel

Funktionærer er ved lov sikret ret til halv løn i op til 5 måneder. En række funktionærer og ikkefunktionærer er ved kollektive overenskomster eller individuelle aftaler sikret tilsvarende eller bedre rettigheder.

Også med ændringsforslaget vil lovforslaget efter regeringens opfattelse betyde en regelforenkling og en administrativ lettelse for både kasser og medlemmer.

Økonomi

I forhold til det oprindelige forslag om omlægning af feriedagpengeordningen reduceres mindredgifterne som følge af fastholdelse af retten til feriedagpenge for modtagere af syge- og barseldagpenge med 45 mio. kr. i 1994 og 55 mio. kr. i de følgende år.

Til nr. 3 og 4

Ændringsforslagene stilles for at undgå en betydelig forringelse af ferievilkårene for dimittender.

Administrativt giver ændringsforslagene næsten fuldt ud den administrative lettelse på dimittendområdet, som regeringen har lagt op til, idet den ekstra beregning, der skal foretages, kun kræver kendskab til optagelsestidspunkt og tidspunkt for dagpengerettens indtræden. Det er oplysninger, der alligevel registreres i a-kassernes edb-systemer, og det vil derfor være let at lade edb-systemet foretage den nødvendige beregning.

Til nr. 5

Det foreslås, at direktøren for Arbejdsløshedsforsikringen får bemyndigelse til at fastsætte de nærmere regler for ordningens udformning, herunder for kommunernes medvirken.

Bakholt (S) Ole Vagn Christensen (S) Poul Erik Dyrhund (S) Hans Jørgen Jensen (S) fmd.
Lone Møller (S) Klaus Hækkerup (S) Lilli Gyldenkilde (SF) nfmd. Aage Frandsen (SF)
Svend Aage Jensen (CD) Per Stig Møller (KF) Kai Dige Bach (KF)
Charlotte Antonsen (V) Helge Sander (V) Bertel Haarder (V) Poul Nødgaard (FP)
Inger Marie Bruun-Vierø (RV) Glønborg (KRF)

Bilag

Nogle af udvalgets spørgsmål til arbejdsministeren og dennes svar herpå

Spørgsmål nr. 16:

»Ministeren bedes oplyse, hvilken model Landsarbejdsnævnet anbefalede for ændringer af reglerne om supplerende dagpenge.«

Svar:

Et udkast til lovforslaget blev af Direktoratet for Arbejdsløshedsforsikringen forhandlet med Landsarbejdsnævnet.

Direktoratet har meddelt, at Landsarbejdsnævnet generelt set fandt det fornuftigt at ændre reglerne for supplerende dagpenge og søgnehelligdaysreglerne i overensstemmelse med intentionerne i aftalen fra december 1992 i forbindelse med fordeling af satsreguleringspuljen.

Landsarbejdsnævnet anbefalede dog en model, der indebar, at dagpengesatsen reduceres med $\frac{1}{2}$ pct. for hver times arbejde ud over 7,4 timer pr. uge.

Endvidere anbefalede Landsarbejdsnævnet, at det skulle være en forudsætning for at få udbetalt dagpenge på søgnehelligdays, at man er ledig *dagen før søgnehelligdagen*.

I Landsarbejdsnævnet var der ikke enighed om mindsteudbetalingsreglen.

Spørgsmål nr. 17:

»Ministeren bedes oplyse, hvilke lønmodta-

gergrupper, der får glæde af den i lovforslaget foreslåede model.«

Svar:

Jeg kan henvise til mit svar på spørgsmål 4 af 30. april 1993 fra Arbejdsmarkedsudvalget (L 275 – bilag 3).

Det fremgår heraf, at forslaget for det store flertal af ledige med delvis beskæftigelse vil betyde udbetaling af et højere dagpengebeløb, hvilket også kommer til udtryk i, at ændringen skønnes at medføre merudgifter på 60 mio. kr. årligt.

Det fremgår endvidere af mit svar, hvilke lønmodtagergrupper der kan risikere at få mindre udbetalt i supplerende dagpenge end ved de nugældende regler.

Spørgsmål nr. 18:

»Ministeren bedes oplyse, om der er lønmodtagere, for hvem det fortsat vil være forbundet med en nedgang i samlet indkomst (løn + dagpenge) at påtage sig kortvarigt arbejde.«

Svar:

Det er et faktum, at der, med de regler der nu gælder, kan være tale om en nedgang i indtægten inden for en enkelt uge ved kombination af supplerende dagpenge og få timers arbejdsindtægt sammenlignet med udelukkende at modtage dagpenge.

Sammenligning af de eksisterende regler og foreslåede nye regler om supplerende dagpenge (pgl. er på højeste dagpenge og tjener 80 kr. pr. time)

	Arbejdstimer pr. uge					
	5	10	15	20	25	29
Arbejdsindtægt	400	800	1.200	1.600	2.000	2.320
Samlet indtægt gl. regl.	2.222	2.338	2.453	2.568	2.683	2.320
Samlet indtægt nye regl.	2.678	2.672	2.647	2.658	2.704	2.766

Tallene i ovenstående tabel viser den samlede indtægt for en person på supplerende dagpenge ved de gældende regler og ved de foreslåede nye regler. Vedkommende tjener 80 kr.

pr. time og er berettiget til højeste dagpenge. Tallene bygger på dagpengenes højeste beløb pr. 1. juli 1993.

Ved gældende regler udgør de supplerende

dagpenge som hovedregel 80 pct. af højeste dagpenge, og arbejder vedkommende 5 timer i en uge, vil de gældende regler give ham en samlet ugeløn på 2.222 kr. Dette er for det første 412 kr. mindre end de 2.634 kr. han havde fået ved fuld ledighed – han taber således penge på at arbejde – men det er for det andet også 456 kr. mindre end ved de regler, der nu er foreslået. Det fremgår af tabellen, at de foreslåede regler i alle tilfælde vil betyde en højere samlet indtægt end de gældende regler. Mere interessant er det måske, at de foreslåede regler – uanset antal arbejdstimer – også betyder højere indtægt end højeste dagpenge.

Kun hvis man opstiller regnestykker, der bygger på en forudsætning om, at en person overtager et arbejde til en væsentlig lavere timeløn end den løn, der var nødvendig for at sikre ham ret til hans nuværende dagpengeniveau, kan der konstueres eksempler, der viser en indtægtsnedgang for de lavest lønnede ved at tage arbejde. Jeg mener, at disse eksempler meget sjældent vil forekomme i praksis, og forklaringen på, at det *kan* forekomme, er naturligvis, at højeste dagpenge udgør et højere beløb end de laveste lønninger på arbejdsmarkedet.